

الگوی امنیت اجتماعی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای

مصطفی ساوه درودی^۱

هاشم قادری^۲

حسین انصاری فرد^۳

چکیده

موضوع این مقاله امنیت اجتماعی بوده که هدف از آن ارائه و استخراج وجوه الگوی امنیت اجتماعی در اندیشه‌ی رهبر انقلاب اسلامی ایران است. امنیت اجتماعی یکی از مهم‌ترین ابعاد تشکیل دهنده امنیت ملی محسوب می‌شود و چنانچه اثر و میزان این مؤلفه بیشتر باشد؛ امنیت ملی پایدارتر، کم‌هزینه‌تر و مستحکم‌تر خواهد بود. سؤال پژوهش بر چیستی وجوه امنیت اجتماعی در اندیشه رهبری مبتنی بوده و فرضیه به صورت اکتشافی است. رویکرد پژوهش کیفی، راهبرد پژوهش استقرایی، روش گردآوری داده‌ها اسنادی، روش پژوهش تحلیل محتوای کیفی و نظریه پژوهش برگرفته از نظریه مکتب کپنهاگ (نظریه باری بوزان) است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که الگوی امنیت اجتماعی در اندیشه رهبری شامل عدالت اجتماعی، خدمات اجتماعی، سرمایه اجتماعی، امنیت روانی، مبارزه با مفاسد اجتماعی و امنیت فرهنگی می‌شود. همچنین به نظر می‌رسد که در اندیشه رهبری صرف تکیه بر بُعد نظامی در امنیت به تنهایی کفایت نمی‌کند و ایشان به صورت خاصی بر امنیت اجتماعی تأکید دارند؛ چرا که امنیت شهروندان به ویژه در حوزه اجتماعی برای ایشان از اهمیت بسزایی برخوردار است.

واژگان کلیدی: امنیت، امنیت اجتماعی، تحلیل محتوا، آیت‌الله خامنه‌ای، جامعه

۱. دانشیار گروه علوم سیاسی و عضو هیأت علمی دانشگاه فارابی، تهران: ایران (نویسنده مسئول)

mo-doroudi@yahoo.com

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
hashemghaderi70@gmail.com 0000-0002-7842-4335

۳. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
ansari_90yahoo.com 0000-0003-2024-4670

مقدمه و بیان مسئله

امنیت یکی از نیازهای اساسی بشر برای رفع بسیاری از حاجت‌ها و نیازها است که در صورت فقدان یا نبود آن نه تنها مناسبات اجتماعی انسان‌ها به هم می‌ریزد، بلکه ممکن است آنچه را هم که در اختیار دارد، از دست داده یا از کف خارج سازد. با گسترش جوامع و پیامدهای ناشی از آن و همچنین زیاده‌خواهی انسان‌ها در افزایش مالکیت‌ها، امروزه امنیت به یک نیاز ضروری تبدیل شده و همین امر موجب شده تا دولت‌ها نیز به تکاپو افتاده و برای حفظ و تأمین امنیت شهروندان‌شان مبادرت به اقداماتی نمایند که این امر بخش قابل توجهی از توجه و هزینه‌ها را به خود معطوف داشته است.

به عبارتی توجه به شأن و جایگاه امنیت در زندگی اجتماعی و کارکرد آن در سیاست‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دولت‌ها به نحو فزاینده‌ای در حال رشد است. یکی از انواع امنیت که به ویژه در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری قرار گرفته، امنیت اجتماعی است که در حقیقت حد فاصلی است از امنیت ملی که برای مردم یک جامعه ملموس و عینی بوده و با آن به طور روزمره سرو کار دارند. امنیت اجتماعی مبنای قضاوت در مورد میزان وجود امنیت به مفهوم کلی در جامعه بوده و توانایی دولت‌ها با آن سنجیده می‌شود. در گذشته امنیت اجتماعی با قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، ارزش‌های جدید، نظم اجتماعی متنوع می‌توانست، امنیت اجتماعی برای افراد فراهم کند. خانواده، دین، عرف و اعتقادات سنتی برای افراد امنیت روانی و اجتماعی ایجاد می‌کردند، یعنی خانواده فرد را از نظر روانی و اجتماعی حمایت می‌کرد ولی تغییرات گسترده در خانواده و دیگر نهادها امنیت اجتماعی سنتی را مورد بازبینی قرار داده و افراد در معرض هنجارها، ارزش‌ها و هویت‌های جدید هستند. بر اساس این گفتمان جدید، امنیت موضوعی برخاسته از اجتماع تلقی می‌شود و این باور مرجعیت می‌یابد که امنیت و ناامنی در هویت بازیگر نهفته است (افتخاری، ۱۳۸۵: ۱۵).

امنیت اجتماعی اگرچه عموماً با برنامه‌های حفظ درآمد و حمایت همراه است، اما تنها به برنامه‌هایی اطلاق نمی‌شود که بر اساس قانون وضع شده باشند بلکه مفهوم گسترده‌تری از جمله مفهوم حمایت اجتماعی و داوطلبانه^۱ را نیز دارا می‌باشد. علاوه بر این، امنیت اجتماعی به عنوان

محرك رشد اقتصادی تلقی می‌شود بهره‌وری نیروی کار را افزایش می‌دهد. الگوی مصرف را تقویت می‌کند و یک محیط اقتصادی پایدار برای سرمایه‌گذاری و نوآوری ایجاد می‌کند (Ruiz Estrada and Koutronas, 2018: 5)

تنوع بسیار در تعاریف امنیت اجتماعی بیانگر عدم وفاق درباره امنیت اجتماعی و شمول آن است. عده‌ای از اندیشمندان برحسب تعاریفی که از آن داده‌اند، نسخه‌ای جهانی برای جوامع پیچیده‌اند و برخی دیگر نیز معتقد به وجود الگویی بومی برای جوامع هستند که اقتضات و مختصات آن را در نظر گرفته و سپس نسخه مطلوب برای آن در نظر می‌گیرند. در ایران با توجه به اینکه تاکنون کمتر به این موضوع پرداخته شده و از طرفی در سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های کلان نیازهای شهروندان مدنظر قرار می‌گیرد، ارائه یک الگوی مطلوب برای امنیت اجتماعی که برگرفته از اندیشه و فکر رهبرانش باشد، بیشتر احساس می‌شود. با توجه به اهمیت مسئله امنیت اجتماعی در ایران، این مقاله تلاش دارد تا امنیت اجتماعی را از منظر رهبر انقلاب اسلامی به تصویر بکشد و ابهامات موجود را در این زمینه رفع نماید.

۱. اهداف و سؤالات پژوهش

امنیت اجتماعی به معنای تمهید فضا و ابزارهای لازم برای ابراز وجود و طرح نظر گروه‌های مختلف اجتماعی از قبیل زنان، جوانان، اقوام و اقلیت‌ها، هنگامی موثر و مطرح است که به عنوان یک امر گریزناپذیر یا یک ارزش پذیرفته شود. امنیت اجتماعی مورد نظر، اطمینان خاطر جامعه در قبال تحولات عادی و تحرکات عمدی معطوف به سلامت و هویت خود است. همانگونه که دیده می‌شود در این تعریف، هویت گروهی فقط یکی از منابع نگرانی جامعه است. به نظر می‌رسد که مرجع الگوی اجتماعی در اندیشه رهبران سیاسی بهتر می‌تواند مقصود را برساند. هدف از مقاله حاضر عبارت از شناسایی و استخراج وجوه الگوی امنیت اجتماعی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای است. این هدف در پرتو سخنرانی‌های ایشان در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ در مراحل سه‌گانه ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها انجام می‌گیرد. سؤال مقاله این است که وجوه الگوی امنیت اجتماعی در اندیشه رهبر انقلاب اسلامی چیست؟

۲. پیشینه پژوهش

موضوع امنیت اجتماعی در ایران مورد پژوهش چندی از محققان قرار گرفته است که به چند نمونه از آن‌ها به اختصار اشاره می‌شود. امیراعظم کریمایی (۱۳۸۴) در مقاله «تأملی بر شناخت امنیت اجتماعی» با توجه به نظرات اندیشمندان حوزه امنیت، تهدیدات امنیت اجتماعی را که جمهوری اسلامی با آن درگیر است را مشخص نموده و پیشنهاد کرده است که جوامع مورد تهدید برای مقابله با تهدیدات به تقویت هویت اجتماعی خود بپردازند. غلامرضا خوش‌فر و دیگران (۱۳۹۴) در مقاله «امنیت اجتماعی و سلامت اجتماعی» به شناسایی رابطه امنیت اجتماعی و سلامت اجتماعی جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال شهر قائن پرداخته و بین امنیت اجتماعی و ابعاد یکپارچگی، پذیرش، مشارکت و شکوفایی اجتماعی رابطه معنی‌داری برقرار است. فریبا شایگان (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان «تهدیدهای امنیت اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری» معتقد است که تنوع در تعاریف امنیت اجتماعی و تهدیدهای آن، بیانگر عدم وفاق درباره این موضوع است که به منظور کاربردی کردن آن باید شرایط کشور و آرای اندیشمندان داخلی و نگاه بومی را در نظر داشت. وی تهدیدات از نظر رهبر انقلاب را شامل ایجاد فتنه و آشوب، تهدید و ارعاب، تبلیغات سوء دشمنان، ایجاد شبهه در عقاید جوانان، ایجاد تفرقه مذهبی، دخالت دشمنان در امور داخلی کشورها، فساد اخلاقی و مالی، تفرقه قومی، قانون‌شکنی، ناامنی محیط اجتماعی، شیوع مواد مخدر و اعتیاد در جامعه و عدم اشتغال جوانان بر می‌شمارد.

امید علی‌بایی و دیگران (۱۳۹۴) در مقاله «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن» معتقد است که امنیت مقوله‌ای ذهنی و عینی است که احساس امنیت اجتماعی به بُعد ذهنی مربوط می‌شود که تحلیل آنان نشان می‌دهد که بین متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال و بومی و غیربومی بودن با برخی از ابعاد احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد اما بین رشته و مقطع تحصیلی با ابعاد احساس امنیت، رابطه معناداری وجود ندارد. عنایت‌الله یزدانی و زهرا صادقی (۱۳۸۸)، در مقاله «امنیت اجتماعی و تأثیر آن بر امنیت ملی ایران» معتقدند که امنیت ملی هر کشوری جدا از امنیت اجتماعی آن نیست و داشتن یک جامعه باثبات از مهم‌ترین وظایف دولت بوده است اما قبل از آنکه حکومت بتواند به ایجاد چنین محیطی اقدام کند باید ساختارهای داخلی، کارکردها و وظایف خود را دقیق‌پی‌ریزی کند تا منجر به بحران و ناهنجاری داخلی نشود. به نظر آنان وجه بارز تهدیدات اجتماعی زیر سؤال

رفتن مبانی و ارزش‌های اصولی و اعتقادی است که نمونه آن را می‌توان پدیده‌ی جهانی شدن و غالب شدن فرهنگ بیگانه دانست. منیژه نویدنیا (۱۳۸۲)، در مقاله‌ای تحت عنوان «درآمدی بر امنیت اجتماعی» بر این باور است که مفهوم امنیت دچار تحولاتی شده و از مفهومی تک بعدی به مفهومی چند بعدی تغییر یافته است و امروزه تکیه بر بعد نظامی برای درک صحیح و تحقق کامل امنیت ملی به هیچ وجه کافی نیست و ضروری است تا ملاحظات مربوط به ابعاد غیر نظامی در کانون محاسبات امنیتی قرار گیرد.

در تمامی آثاری که ذکر آنها رفته است با آنکه پژوهش‌های خوبی بوده و در این اثر نیز سعی بر آن است تا از این آثار استفاده گردد، اما نقدهایی نیز بر آن وارد است که تفاوت این اثر با آثار موجود را نمایان می‌سازد. نخست آنکه در آثار مذکور الگویی برای امنیت اجتماعی در ایران ارائه نشده است و آثار مربوطه بیشتر در مدح و ذم آن قلم زده‌اند. دوم اینکه الگویی بومی از امنیت در ایران تاکنون ارائه نشده است که بتوان سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های کلان را بر مبنای شناسایی آن مفاهیم و الگو مبتنی ساخت. سوم آنکه ادبیات موجود به لحاظ تجربی مورد پژوهش قرار نگرفته و صرفاً تحلیل صرف از امنیت اجتماعی و یا تشریح ادبیات نظری آن است. این کار از این جهت متمایز است که به لحاظ نظری و تجربی درصدد ارائه یک مدل بومی بوده و از مفاهیم، واژه‌ها و ادبیات داخلی بهره برده است تا بتواند چارچوب مناسبی از امنیت اجتماعی را بومی‌سازی و تئوریزه کند.

۳. مبانی مفهومی و نظری پژوهش

۳-۱. مفاهیم نظری

سرمایه اجتماعی: سرمایه اجتماعی هم وسیله‌ای برای امنیت جامعه است و هم هدف آن به شمار می‌آید. سرمایه اجتماعی (مانند اعتماد، دیگرخواهی، آگاهی، حس مشارکت در مسائل عمومی، همبستگی گروهی، وجدان کار) دسترسی به اهدافی را میسر می‌سازد که در غیاب آن اهداف مذکور یا به دست نمی‌آیند و یا با هزینه بسیار زیاد تحقق می‌یابند. یکی از مهم‌ترین عرصه‌های اثر بخشی سرمایه اجتماعی حوزه امنیت اجتماعی است. اگر دغدغه اصلی در امنیت اجتماعی اطمینان خاطر در برابر برنامه‌ها یا حوادث خطرناک به شخصیت و جسم و سلامت آدمی است، سرمایه اجتماعی گنجینه‌ای است که می‌تواند بخش مهمی از این اطمینان

خاطر را به دست دهد (عبداله خانی؛ ۱۳۸۹: ۱۰۷-۱۰۹).

هویت: هویت به عنوان «تشابه و یکنواختی ویژگی‌های عمومی و اساسی» و یا «فرایند معنا سازی بر اساس یک ویژگی فرهنگی یا مجموعه مبهم پیوسته‌ای از ویژگی‌های فرهنگی که بر منابع معنایی دیگر اولویت داده می‌شود. هویت سرچشمه معنا و تجربه برای مردم است و برای هر کنشگری ممکن است چندین هویت وجود داشته باشد و همین مسئله موجبات تنش و تناقض است. برخی موارد، میان هویت و نقش، نوعی خلط مبحث پدید می‌آید. اما هویت در مقایسه با نقش منبع معنایی نیرومندتری است زیرا در برگیرنده فرایندهای ساختن خویش و فردیت یافتن است. در واقع هویت سازمان دهنده معناست ولی نقش سازمان دهنده کارکرد کنشگر است (کاستلز، ۱۳۸۰: ۲۲).

عدالت: عدالت یکی از مبانی الگوی اسلامی ایرانی پشیرفت است که در پیشنویس آن قید شده است. عدالت خود از اصول مذهب شیعه است. در آرمان «رسالت»، افق و تدابیر یعنی ارکان پنج‌گانه الگو، به‌طور مرتب و جابه‌جا از عدالت سخن رفته است و در قانون اساسی نیز از آن سخن گفته شده است. عدالت اجتماعی و امنیت دو کارکرد است. دولت موظف به انجام هر دو کارکرد برقراری امنیت و برقراری عدالت اجتماعی است. در صورت امکان، دولت می‌تواند نسبت به تحقق همزمان یا غیرهمزمان هر یک از این دو کارکرد اهتمام بورزد (برزگر، ۱۳۹۵: ۱۷۱-۱۷۲).

۲-۳- چارچوب نظری

امنیت اجتماعی حفاظت از افراد و خانواده‌ها در جامعه به منظور دسترسی به سلامتی و امنیت درآمد به ویژه در دوران پیری، بیکاری، بیماری، ناتوانی، حادثه کار، زایمان یا کمبود مراقب است (ILO, 2020). امنیت اجتماعی از منظرهای متفاوتی تبیین شده است. به‌طور مثال نظریه امنیتی جهان سوم امنیت را دولت محور و مبتنی بر موضوعات سیاسی (عبداله خانی؛ ۱۳۸۹: ۱۴۶)، رویکرد سیستمی نظم، جامعه را مرجع امنیت و نظم را درون‌زا؛ ساختارگرایان امنیت را تابع هنجارها و قواعد عمل در جامعه (مجردی، ۱۳۹۱: ۴۰-۶۰)، سازه‌انگاران امنیت را تابع تفکر دولتمردان و ایده محور؛ فراساختارگرایان، امنیت را در چارچوب تهدیدات؛ نظریه انتقادی امنیت را جامعه محوری (عبداله خانی، ۱۳۸۹: ۱۵۹-۲۱۵)؛ نظریه‌های قانون محور

امنیت را رفع دغدغه امنیت جامعه و نظم مبتنی بر قانون؛ نظریه‌های علم پایه، مرجع امنیت را جامعه‌ی آسیب‌پذیر در مقابل فناوری‌های (نصری، ۱۳۹۱: ۱۲۶)؛ رویکرد فضایی، ساختار امنیت را مبتنی بر فضاها‌ی فردی، جمعی، سیاسی و امنیتی (افتخاری، ۱۳۹۲: ۵۲۸) تلقی می‌نمایند.

مکتب کپنهاک به علت طرح امنیت توسعه‌یافته و تبدیل امنیت تک بعدی به امنیت پنج بعدی و خطر گسترش بی‌مهابای موضوعات امنیتی در محورهای پنج‌گانه تلاش کرده است تا اهداف مرجع امنیت را در هر یک از بخش‌ها تبیین نمایند؛ برای این منظور، از مفاهیم «بقاء» و «تهدید وجودی» استفاده کرده است. مفهوم تهدید وجودی ناظر بر تهدیداتی است که موجودیت موضوع مورد نظر را به مخاطره می‌اندازد و آن را با خطر اضمحلال، تخریب و یا آسیب جدی روبرو می‌سازد. بنابراین، بر اساس مفهوم تهدید وجودی، هدف مرجع امنیت در بخش‌های پنج‌گانه معین می‌شود. هدف مرجع امنیت در بخش نظامی «دولت»، در بخش سیاسی «ایدئولوژی و نهادها»، در بخش اقتصادی «بازار آزاد» و در بخش اجتماعی «هویت» است (عبداله خانی، ۱۳۸۹: ۱۳۰-۱۲۸).

چهارچوب مورد استفاده در این مقاله نظریه «باری بوزان»^۱ در باب مفهوم امنیت و به طور خاص امنیت اجتماعی است. او ابعاد مختلفی برای امنیت در نظر می‌گیرد که شامل نظامی، سیاسی، اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی می‌شود (O'Bryan, 2011: 2). بوزان بحث خود را در باب امنیت اجتماعی با بیان معنای ارگانیکی نهفته در این تئوری آغاز می‌کند و معتقد است زمانی امنیت اجتماعی مطرح خواهد بود که نیروی بالقوه یا بالفعلی به عنوان تهدیدی برای هویت افراد جامعه وجود داشته باشد. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ مجموع ویژگی‌هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن افراد خودشان را به عنوان یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند یا به بیان دیگر معطوف به جنبه‌هایی از زندگی فرد می‌گردد که هویت گروهی او را سامان می‌بخشند (Buzan, 1991: 121).

تعریف بوزان از امنیت اجتماعی مبنی بر «توانایی گروه‌های مختلف صنفی، قومی، ملی، جنسی و ... در حفظ هستی و هویت خود» متضمن سه ویژگی بنیادی است: ۱- توانایی (در اختیار

1. Barry Gordon Buzan

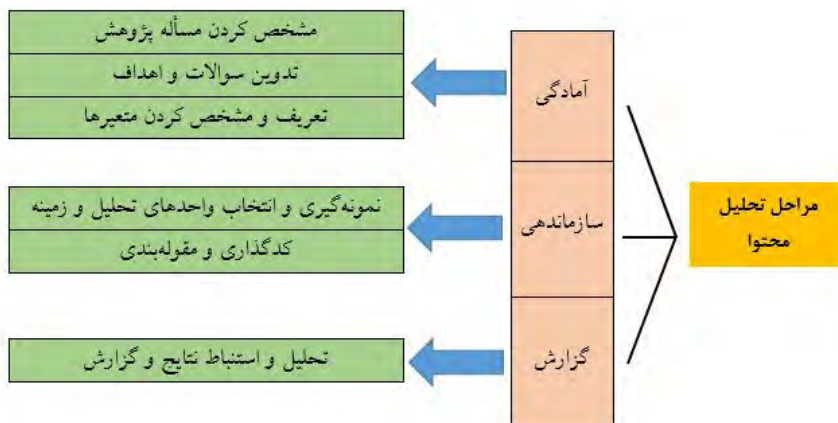
داشتن مکانیزم حقوقی و اداری برای ایجاد مانع و ترویج امکان) ۲- انسجام گروهی (بقای هویت گروهی و عدم امکان نابودی هویت دیگری) ۳- هویت محوری (مجموعه خواسته‌ها و علایق یک عامل اعم از زنان، روحانیت، کارگران، عرب‌ها و...) (کلاهیچیان، ۱۳۸۴: ۱۳۸-۱۳۹).

بر این اساس شاخص‌های تهدیدات امنیت اجتماعی در دو سطح قرار می‌گیرد: سطح کلان (شامل: حفظ زبان و ادبیات- لباس و نحوه پوشش - آگاهی از تاریخ و گذشته - عادات، سنن و فرهنگ‌های جاری - اشاعه باورها و عقاید) و سطح خرد (شامل: افزایش جمعیت و رشد جامعه شهری - ذره‌ای و اتمی شدن افراد جامعه - شکاف طبقاتی - حاشیه نشینی - ضعف کنترل‌های اجتماعی) (کلاهیچیان؛ ۱۳۸۴: ۱۴۸-۱۴۳).

۴. روش تحقیق

روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش مبتنی بر روش اسنادی است. بدین معنا که برای بهره‌گیری از چارچوب مفهومی به سراغ منابع کتابخانه‌ای رفته و در مرحله بعد برای بررسی الگوی امنیت اجتماعی از سخنرانی‌های رهبر انقلاب اسلامی در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ استفاده شده است. ابزار گردآوری داده‌ها فیش‌برداری و راهبرد مورد استفاده قیاسی - استقرایی است. بدین معنا که پاره‌ای از مقولات را قبل از انجام تحلیل محتوای سخنرانی‌ها از طریق منابع مورد مطالعه گردآوری نموده و پاره‌ای دیگر را از خلال تحلیل و بازخوانی سخنرانی‌ها به دست آمده است. برای تحلیل داده‌ها به منظور رسیدن به پرسش فوق روش تحلیل محتوای کیفی را به کار گرفته شده که مراحل مختلف تعیین محتوا، تعیین مقولات، تعیین واحد تحلیل، کدگذاری و تحلیل را در بر خواهد گرفت. این روش به ساده‌ترین شکل، به بیرون کشیدن مفاهیم مورد نیاز از متن مورد مطالعه می‌پردازد. مفاهیمی که در قالب مقولاتی منظم، سامان می‌یابند. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی سخنرانی‌های آیت الله خامنه‌ای از سال ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۰ است که با توجه به حجم بالای آن، ناگزیر، ۱۷۵ از سخنرانی‌ها ایشان از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ انتخاب شده که از سایت www.leader.ir گرفته شده است.

شکل (۱) مراحل تحلیل محتوا

(Krippendorff, 2012)

۵. یافته‌های پژوهش

این بخش از درون سخنرانی‌های رهبر انقلاب اسلامی ایران به دست آمده که یا به صورت مستقیم به آن‌ها اشاره کرده‌اند و یا محققین از محتوای سخنرانی آن‌ها را دریافته‌اند که به صورت جدول و نمودار نشان داده شده است.

ابعاد امنیت اجتماعی در اندیشه رهبری شامل موارد زیر می‌شود که عبارتند از: عدالت اجتماعی، خدمات اجتماعی، سرمایه اجتماعی، امنیت روانی، مفاسد اجتماعی و امنیت فرهنگی. شش بُعد مذکور هر کدام دارای مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی است که در ادامه از مؤلفه‌ها به عنوان مضامین و از شاخص‌ها به عنوان کدها یاد شده است.

۵-۱. عدالت اجتماعی

جدول ۱- عدالت اجتماعی

مضمون	میزان	بسیار زیاد (۱۷ تا ۲۰)	زیاد (۱۳ تا ۱۶)	متوسط (۹ تا ۱۲)	کم (۵ تا ۸)	بسیار کم (۰ تا ۴)
برابری					×	
توجه به محرومان و مظلومان				×		
بهره‌گیری مناسب از ظرفیت‌های کشور				×		

برای این مقوله تعداد ۳ مضمون شناسایی شد که عبارتند از: برابری، توجه به محرومان و مظلومان و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت‌های کشور که در مجموع تعداد ۳۱ کد نیز مقوله عدالت اجتماعی را در بر می‌گیرد. این کدها شامل موارد زیر می‌شود.

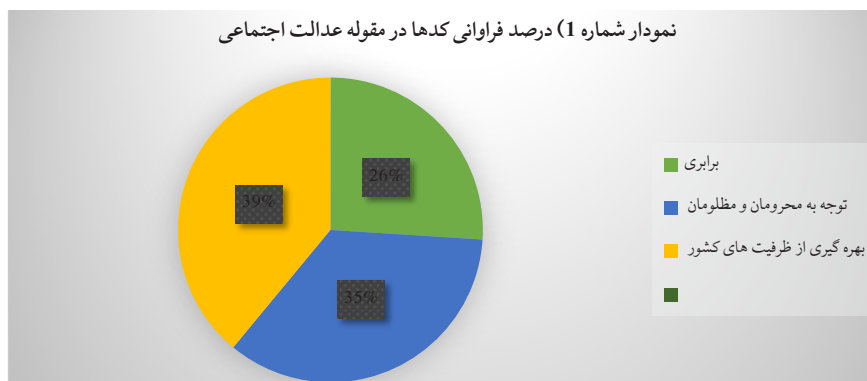
برابری: ۱- قانون برای همه ۲- عدم سوء استفاده از قانون ۳- مجازات متخلف از قانون ۴- رعایت قانون ۵- مجازات مجرم ۶- عدم وجود استثنا در قانون ۷- عدالت جنسیتی ۸- پایبندی به نظم.

توجه به مظلومان و محرومان: ۱- حذف فاصله طبقاتی ۲- افزایش توانایی قشر ضعیف ۳- حمایت از کارگران ۴- کاهش فاصله بین حقوق کمترین و بیشترین ۵- مقابله با اشرافی‌گری ۶- نجات مستضعفان ۷- توجه به مناطق کمتر توسعه یافته ۸- ترجیح بر خدمات به مناطق محروم ۹- تقسیم درست ثروت در کشور ۱۰- نبود شکاف طبقاتی ۱۱- نفی تبعیض در آموزش و پرورش

بهره‌گیری از ظرفیت‌های کشور: ۱- استفاده از ظرفیت‌ها و استعدادها استفاده نشده کشور ۲- استفاده از جوانان ۳- استفاده از دانشجویان ۴- استفاده از جمعیت جوان کشور ۵- نیروی انسانی کارآمد ۶- استفاده از ظرفیت‌های سرزمینی ۷- در اختیار داشتن استعدادها انسانی ۸- درگیر شدن دانشگاه با مسائل کشور ۹- استفاده کردن از ظرفیت بخش خصوصی ۱۰- استفاده از نخبگان در چیدمان مدیریتی کشور ۱۱- اهمیت دادن به شرکت‌های دانش بنیان ۱۲- استفاده از منابع زیرزمینی.

توجه به محرومان از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی به یک دستور کار برای دولتمردان تبدیل شد و بدینوسیله به رفع فقر و جامعه طبقاتی اشاره و رهبر انقلاب آن را جهادی بر دوش تمامی مردم جامعه دانستند (شیرینی، ۱۳۹۸: ۱۳۹).

بیشترین تأکید رهبری در این مقوله، بر توجه به محرومان و مظلومان و سپس بر استفاده از ظرفیت‌های کشور است. در واقع در ایران ظرفیت‌های بالقوه و بالفعلی وجود دارد که باید از آن‌ها بهره‌برداری لازم را برد و شرایط را تغییر داد. این منابع که هم خدادادی و هم انسانی هستند، توان ایران را افزایش داده و در مقابل تهدیدها می‌تواند سپر مناسبی باشد. همچنین در وضعیتی که تهدیدها از جوانب مختلف بر ایران فشار وارد می‌آورد، توجه به محرومان می‌تواند آنان را از زیر بار فشار نجات دهد.

مسئولین در این زمینه نقش مهم و بسزایی را ایفا می نمایند. قوانین مناسب و برابری همگان در پیشگاه قانون، بستر شکل گیری ساختاری اجتماعی است که می تواند تأمین کننده امنیت اجتماعی در هر جامعه ای باشد. قوانینی که با روح عمومی حاکم بر جامعه مغایرت داشته باشند و بر تبعیض استوار باشند و یا در اجرای مشکل زا شوند، توانایی تنظیم رفتار متقابل افراد در عرصه اجتماع را ندارند، چون مردم به آن قوانین با دیده اعتبار نمی نگرند. بنابراین باید قوانینی منظم و مدون و به دور از هرگونه تبعیض تنظیم شوند.

۲-۵. خدمات اجتماعی

جدول ۲- خدمات اجتماعی

میزان	بسیار زیاد (۱۷ تا ۲۰)	زیاد (۱۳ تا ۱۶)	متوسط (۹ تا ۱۲)	کم (۵ تا ۸)	بسیار کم (۰ تا ۴)
توانمندسازی گروه های نیازمند					X
گسترش بهداشت و نظام سلامت					X
گسترش دانش		X			
فضای مجازی					X
توسعه زیرساخت			X		

برای این مقوله تعداد ۶ مضمون به دست آمد که عبارتند از: توانمندسازی گروه های نیازمند، گسترش بهداشت و نظام سلامت، گسترش آموزش، فضای مجازی و توسعه زیرساخت. تعداد ۳۴ کد این مقوله را شامل می شود. این کدها شامل موارد زیر می شود:

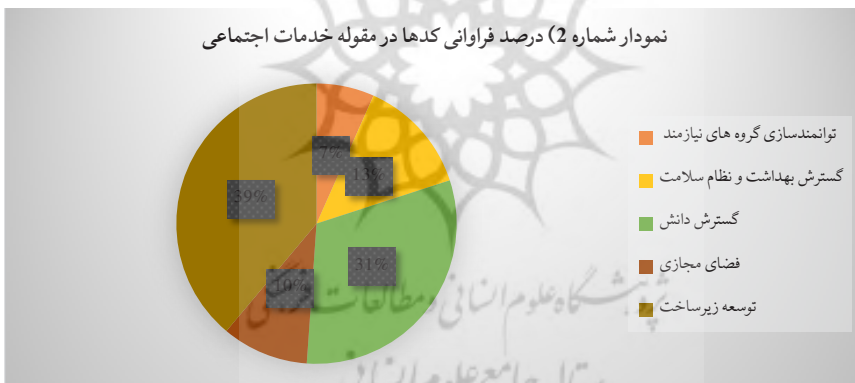
توانمندسازی گروه های نیازمند: ۱- کمک به زندانیان غیر عمد ۲- کمک در هزینه های درمان،

گسترش بهداشت و نظام سلامت: ۱- عمومیت بهداشت ۲- سلامت عمومی ۳- قطب پزشکی و درمان بودن ۴- برطرف شدن مشکل بیمه،

گسترش دانش: ۱- عمومیت آموزش و پرورش ۲- نوسازی دستگاه آموزش و پرورش ۳- توجه به فناوری نانو و زیست فناوری ۴- توجه به صنعت تولید سلول‌های بنیادی ۵- توجه به پیشرفت‌های علمی جوانان ۶- عدم تقلید در علم ۷- هدفمند کردن تحقیقات ۸- آمایش آموزش عالی ۹- تحقق نقشه جامع علمی کشور ۱۰- ارتباط دانشگاه با صنعت ۱۱- ارتباط عملی با کشورها ۱۲- توجه به سند توسعه پایدار ۱۳- توجه به کم و کیف مقالات

فضای مجازی: ۱- افزایش سرعت اینترنت ۲- کنترل فضای مجازی ۳- استفاده مناسب و منطقی از مجازی مجازی

توسعه زیر ساخت: ۱- گسترش دانشگاه ۲- توسعه مرکز رویان ۳- آب شیرین کن ۴- بانک ۵- برق ۶- گاز ۷- تلفن ۸- آبادی روستاها ۹- مدرسه ۱۰- فناوری‌های نوین ۱۱- بازسازی روستاها و شهرها ۱۲- خط آهن.

همانگونه که در جدول و نمودارها پیداست در این مقوله بیشترین تأکید رهبری بر گسترش دانش و توسعه زیرساخت‌هاست. هر چه میزان دانش و نقش آموزش و پرورش در جامعه و تأمین مؤثر و بیشتر باشد؛ از بروز تهدیدات و آسیب‌های اجتماعی پیشگیری به عمل می‌آید. گسترش دانش می‌تواند در این زمینه سه نقش ایفا کند: اول مبارزه با بی‌سوادی، دوم استفاده کارآمد از نقش جامعه‌پذیری و سوم آموزش مهارت‌های پایه‌ای. توسعه زیرساخت‌ها باعث می‌شود که محیطی امن و اطمینان‌بخش برای مردم فراهم شود و دسترسی آنان به این زیرساخت‌ها با

سهولت صورت گیرد. این امر بر کیفیت زندگی مردم تأثیر گذاشته و برای دستیابی به آرامش ضروری است. در واقع بین توسعه زیرساخت و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. هر چه میزان توسعه زیرساخت بیشتر باشد، مردم جامعه از امنیت بالایی برخوردار هستند و از مشکلات کمتری رنج می‌برند.

گسترش بهداشت نیز به صورت‌های مختلف بر امنیت اجتماعی تأثیر می‌گذارد. شاخص‌های توسعه بهداشت و نظام سلامت وضعیت سلامت مردم را ارتقا می‌دهد، از بیماری‌ها پیشگیری می‌کند و در نتیجه ضریب آسیب‌ها را به حداقل می‌رساند. فضای مجازی نیز اگر به درستی استفاده شود برای امنیت اجتماعی تهدیدساز نیست و در جهانی که پیشرفت‌های تکنولوژیک روز به روز بیشتر می‌شود، چاره‌ای جز مدیریت در این بخش نیست. در جامعه گروه‌ها و افرادی هستند که نیاز به کمک و توانمند شدن دارند. جامعه باید برای آنان چاره‌ای بیندیشد. چه از طریق حمایت‌های مالی و یا غیر مالی، این افراد نیازمند می‌بایست مورد پشتیبانی قرار بگیرند و از آسیب‌ها در امان باشند.

۳-۵. سرمایه اجتماعی

جدول ۳- سرمایه اجتماعی

میزان مضمون	بسیار زیاد (۱۷ تا ۲۰)	زیاد (۱۳ تا ۱۶)	متوسط (۹ تا ۱۲)	کم (۵ تا ۸)	بسیار کم (۰ تا ۴)
اعتماد			×		
تعاملات اجتماعی			×		
انسجام اجتماعی			×		
مشارکت همه‌جانبه					×
تقویت امیدواری				×	
ارتقای جامعه توسط مسئولین			×		

برای این مقوله تعداد ۶ مضمون مورد شناسایی قرار گرفت که عبارتند از اعتماد، تعاملات اجتماعی، همدلی و انسجام اجتماعی، مشارکت همه‌جانبه، تقویت امیدواری و ارتقای جامعه توسط مسئولین. تعداد کدهای این مقوله نیز تعداد ۵۰ کد می‌شود.

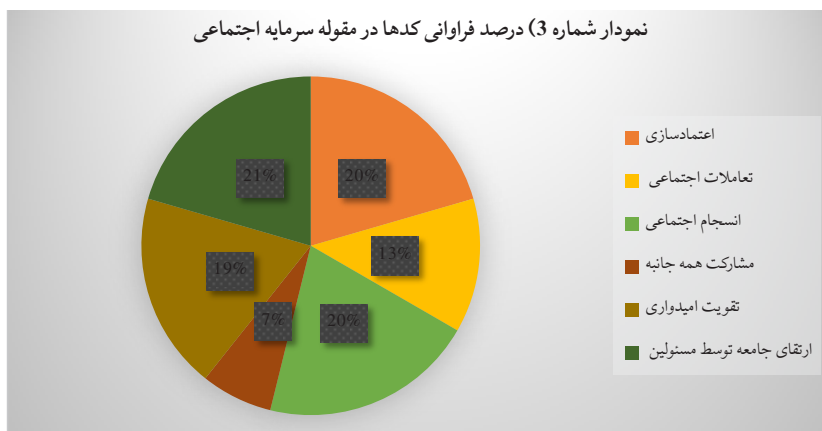
اعتمادسازی: ۱- اعتماد به نفس ملی ۲- خودباوری ملت ۳- توجه به نیازها و سلايق

مردم ۴- اعتماد به توانایی مردم و جوانان ۵- اعتمادسازی به قوه قضاییه ۶- تفاهم با افکار عمومی ۷- جلب اعتماد افکار عمومی ۸- مضطرب نکردن افکار عمومی ۹- اعتمادسازی توسط دستگاه‌ها ۱۰- باز کردن گره مشکلات مردم ۱۱- جلوگیری از فریب و اغوای دشمن ۱۲- اعتمادسازی به قوه مجریه.

تعاملات اجتماعی: ۱- احترام متقابل ۲- همکاری و تعاون بین مردم ۳- همکاری بین قوا ۴- تعامل بین نخبگان و مسئولین ۵- کمک مردم به مسئولین ۶- پیوند عمومی ملت با نظام ۷- از بین بردن هتک حرمت ۸- اهانت نکردن به یکدیگر ۹- تهمت نزدن. انسجام اجتماعی: ۱- صدای واحد داشتن اقوام ایرانی ۲- اهتمام ورزیدن به اتحاد ملت‌ها ۳- هم‌زبان بودن با یکدیگر ۴- به میان مردم رفتن ۵- راهپیمای‌های مردمی ۶- آرایش عمومی افکار عمومی (افکار ملت) ۷- در کنار هم زندگی کردن ۸- همبستگی مردم ۹- ایستادگی اقوام ایرانی ۱۰- کنار گذاشتن اختلافات قومی و طایفه‌ای ۱۱- پرهیز از اختلاف افکنی ۱۲- برقراری تفاهم با مردم.

مشارکت همه جانبه: ۱- حضور مردم در صحنه ۲- نقش داشتن مردم و دستگاه‌ها در برخورد با مشکلات ۳- دخالت دادن مردم در کار ۴- احساس مسئولیت آحاد مردم. تقویت امیدواری: ۱- احترام و تکریم به معلم ۲- از دست ندادن امید ۳- مبارزه با سیاست ناامیدسازی ۴- مبارزه با به بن بست رسیدن کشور ۵- قدر داشتن کارگران ۶- امیدوار بودن دانشجو به مدیریت آینده‌ی کشور ۷- آلوده نکردن فضای عمومی ذهن مردم ۸- عدم گسترش ویروس بدبینی ۹- توجه به نقاط قوت ۱۰- نگاه به آینده ۱۱- تکریم به جامعه کارگری.

ارتقای جامعه توسط مسئولین: ۱- باور و ایمان مسئولین به جوانان و ظرفیت‌های کشور ۲- خدمت به مردم به مثابه‌ی عبادت ۳- بالا بردن کیفیت کار مجلس ۴- رفع و حذف مشکل‌زا و منسوخ شده ۵- نظارت بر اجرای قوانین، ۶- استفاده نکردن از پول بیت‌المال، ۷- دست و دل بازی نکردن در سفرهای خارجی ۸- اعتنا به جان و مال مردم ۹- حفظ کردن امانت مردم، ۱۰- دست درازی نکردن در امانت مردم، ۱۱- صدا و خواست مردم را شنیدن توسط مسئولین، ۱۲- حق الناس بودن رأی مردم.

بین امنیت اجتماعی و اعتماد رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد. به این صورت که با افزایش اعتماد، امنیت اجتماعی افراد نیز بیشتر می‌شود و برعکس. حفظ و تقویت اعتماد، موجب تأمین امنیت اجتماعی می‌شود. زیرا اعتماد به بروز رفتارهای خاص مطابق با متن‌ها و موقعیت‌های اجتماعی مختلف می‌انجامد. تعاملات اجتماعی مردم هر چه گسترده‌تر باشد و آنان بر منطق تعامل و تفاهم با یکدیگر و بر مبنای روابط مسالمت‌آمیز، در کنار هم باشند و معادلات زندگی جمعی را بر هم نزنند، امنیت اجتماعی بیشتری نصیب هر یک از آنان می‌شود. برای ارتقای و افزایش ضریب امنیت اجتماعی، مشارکت همه مردم می‌تواند از بروز تهدیدها و آسیب‌های پیش روی جامعه نقش مؤثری ایفا نماید. هر چه میزان مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌گیری و اثرگذاری بیشتر باشد، آنان احساس امنیت بیشتر و در نتیجه تعلق خاطر افزون‌تری نسبت به جامعه خویش دارند.

برای ایجاد یک جامعه خوب که به دور از هرگونه تنش فکری و روانی باشد، امیدواری بین مردم باید تقویت شود. تقویت امیدواری به مردم انگیزه ادامه زندگی می‌دهد و جامعه را از فضای ملتهب بیرون می‌آورد. بنابراین آحاد مردم سعی دارند که نسبت به آینده و وضعیت خود امیدوار باشند. ارتباط و اتصال لایه‌های اجتماعی و تعامل اجزای نظام اجتماعی در قالب یک نظام یکپارچه، ظرفیت‌های امنیت اجتماعی را افزایش داده و کارکرد نظام اجتماعی را به سوی یکپارچگی و انسجام ساختاری سوق می‌دهد. هر چه اجزای نظام از تجانس بیشتری برخوردار باشد و ظرفیت‌ها و قابلیت‌های خود را در جهت اعتلای امنیت اجتماعی همسو نماید، انسجام

و یکپارچگی بیشتر و در نتیجه ساخت نظام از استحکام درونی برخوردار خواهد شد. از این رو، در این ساختار و بافت اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

مسئولین به ویژه دولت به عنوان شالوده اراده مردم در نظم بخشی به حاکمیت و انتظام جامعه، نقش ممتازی در برقراری امنیت دارد و بر اساس قوانین مؤظف است امنیت کامل را برای مردم فراهم سازد. با وجود برقراری امنیت اجتماعی توسط مسئولین، زندگی در کام مردم شیرین و زمینه‌های رشد و تعالی افراد جامعه، فراهم می‌شود. این نگاه می‌طلبد که مسئولین گام‌های بهتری برای ارتقای جامعه بردارند تا مردم نیز احساس کنند که مسئولین نقش مهم و اساسی در تأمین امنیت اجتماعی دارند. سرمایه اجتماعی و تقویت آن بر حسب سبک و سیاق تعامل، اعتماد، انسجام و ... می‌تواند زمینه‌های امنیت اجتماعی را فراهم سازد. به گونه‌ای که سرمایه اجتماعی درون گروهی و برون گروهی از ابزارهای الزام‌آور و اجباری در امنیت اجتماعی محسوب می‌شوند.

۴-۵. امنیت روانی

جدول ۴- امنیت روانی

مضمون	میزان	بسیار زیاد (۲۵ تا ۳۰)	زیاد (۱۹ تا ۲۴)	متوسط (۱۳ تا ۱۸)	کم (۷ تا ۱۲)	بسیار کم (۰ تا ۶)
امنیت شغلی				X		
در امان بودن حیثیت و آبروی مردم						X
پرهیز از خشونت اجتماعی		X				
جنگ هیبریدی		X				
رهایی از روزمرگی زندگی					X	

برای این مقوله تعداد ۵ مقوله شناسایی گردید که عبارتند از امنیت شغلی، در امان بودن حیثیت و آبروی مردم، پرهیز از خشونت اجتماعی، جنگ هیبریدی و رفع دغدغه‌های روزمره مردم. این مقوله تعداد ۷۸ کد نیز را شامل می‌شود که در موارد زیر آمده است.

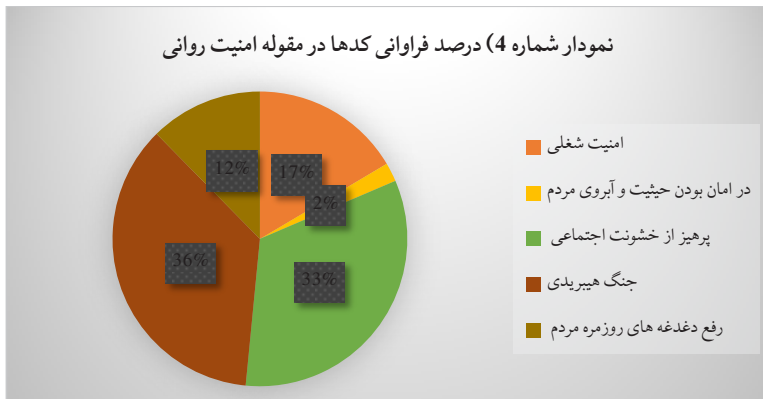
امنیت شغلی: ۱- جلوگیری از قاچاق کالا ۲- حمایت از کالای ایرانی ۳- نامتوازن شدن رشته‌های دانشگاهی ۴- جلوگیری از تعطیل شدن کارخانه‌ها ۵- بهبود فضای کسب و کار ۶- برداشتن موانع از سر راه آینده برنامه‌ریزی جوانان ۷- استفاده از نخبگان در برنامه‌ریزی و مدیریت ۸- تکیه بر روی تولید داخلی ۹- برطرف شدن مشکل بیکاری ۱۰- ایجاد اشتغال

۱۱- حل معضل اشتغال ۱۲- کوتاه کردن ضوابط و راه‌های میان بر جلوی پای مردم و کار آفرینی ۱۳- تولید ملی.

در امان بودن حیثیت و آبروی مردم: ۱- آبروی کسی را نبردن ۲- احترام به افراد. پرهیز از خشونت اجتماعی: ۱- آشوب ایجاد نکردن ۲- عدم سوء استفاده از مطالبات مردم ۳- جلوگیری از نارضایتی ۴- ممانعت از اغتشاش ۵- جلوگیری از ترور ۶- عدم ایجاد وحشت ۷- به جان یکدیگر نیفتادن ۸- تندروی نکردن ۹- فتنه ایجاد نکردن ۱۰- عدم تشنج فضا ۱۱- ناآرامی ایجاد نکردن ۱۲- اعتصاب نکردن کارگران ۱۳- حوادث تروریستی ۱۴- کتک زدن یکدیگر ۱۵- قتال نکردن ۱۶- التهاب نیافریدن ۱۷- دو دستیگی ایجاد نکردن ۱۸- آشفته نشدن از نظرات مخالف ۱۹- عدم کشتار دانش‌آموزان ۲۰- فحاشی نکردن ۲۱- نقد همراه با فحاشی نکردن ۲۲- لجن‌نپراکنی ۲۳- تفکیک بین مطالبات به حق مردم و حرکات وحشیانه و تخریب‌گرانه یک گروه ۲۴- آتش زدن مساجد و پرچم ۲۵- پرهیز از سرزنش یکدیگر.

جنگ هیبریدی: ۱- تصویرسازی‌های غلط رسانه‌ها از واقعیت ۲- ناامید کردن مردم توسط دستگاه‌های تبلیغاتی ۳- شایعه‌سازی ۴- مضطرب کردن مردم ۵- بی‌تفاوت کردن نسبت به ارزش‌های عملی اسلامی ۶- جنگ شیعه و سنی ۷- فریب افکار عمومی ۸- جنگ تبلیغاتی ۹- شبه‌سازی و صرف هزینه‌های میلیاردی ۱۰- مزدور پروری ۱۱- ساخت جوخه‌های ترور و انفجار ۱۲- اندوهگین ساختن ۱۳- ناامید کردن ۱۴- شبهه آفرینی توسط دشمنان ۱۵- القای فساد عمومی ۱۶- نفهمیدن کار دشمن ۱۷- چنگ اقتصادی ۱۸- جنگ فرهنگی ۱۹- ضعف‌های کوچک را بزرگ جلوه دادن ۲۰- پیروزی‌ها را شکست معرفی کردن ۲۱- ضعف‌های مدیریتی را منتسب به نظام کردن ۲۲- تحریم کردن ایران ۲۳- تبلیغات به نفع دشمن ۲۴- فشار روانی ۲۵- فشار اقتصادی ۲۶- نقاط قوت را به چالش آفریدن ۲۷- بدبین کردن به دستاوردها ۲۸- تضعیف روحیه مردم.

رفع دغدغه‌های روزمره مردم یا رهایی از روزمرگی مردم: ۱- نشاط ملی ۲- عدم افسردگی و زنده بودن دانشگاه ۳- تاثیرگذاری سرود و ترانه ۴- اهتمام در معشیت مردم ۵- رفاه عمومی ۶- سختی معیشت ۷- بیکاری ۸- لنگ نماندن معیشت مردم ۹- بالا بردن قدرت خرید مردم ۱۰- شناسایی نقاط حادثه‌خیز و تصادف جاده‌ای.

۵-۵. مبارزه با مفاسد اجتماعی

جدول ۵- مبارزه با مفاسد اجتماعی

مضمون	میزان	بسیار زیاد (۱۷ تا ۲۰)	زیاد (۱۳ تا ۱۶)	متوسط (۹ تا ۱۲)	کم (۵ تا ۸)	بسیار کم (۰ تا ۴)
انحرافات اجتماعی	×					
جرایم اجتماعی				×		
بزهکاری					×	
بیماری های اجتماعی						×
گسیختگی های اخلاقی				×		

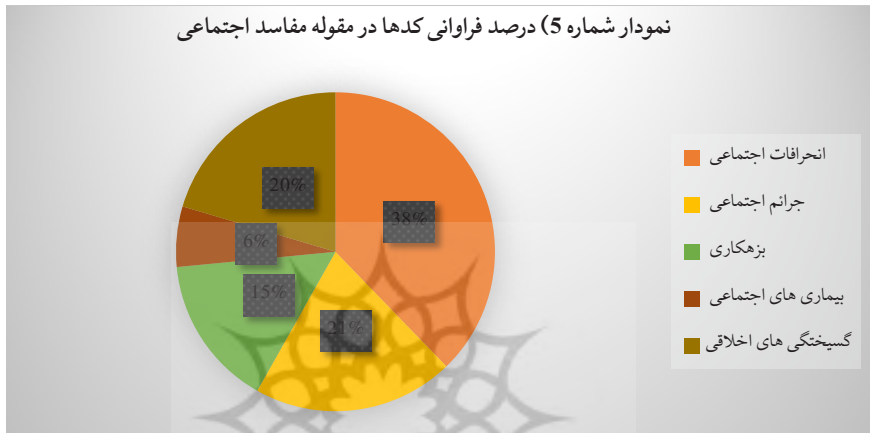
مقوله مفاسد اجتماعی ۵ مضمون را به خود اختصاص داده است که شامل انحرافات اجتماعی، جرایم اجتماعی، بزهکاری، بیماری های اجتماعی و گسیختگی های اخلاقی می شود و در مجموع تعداد ۴۵ کد را شامل می شود که عبارتند از:

انحرافات اجتماعی: ۱- شهرت فساد و فاسد، ۲- دلال بازی، ۳- تبعیض، ۴- طلاق، ۵- حاشیه نشینی، ۶- فضای مجازی مخرب، ۷- فقر، ۸- قحطی، ۹- فسادهای موردی، ۱۰- فساد عملی، ۱۱- فساد فکری، ۱۲- فساد جنسی، ۱۳- فساد مالی، ۱۴- فساد سیاسی، ۱۵- رشوه، ۱۶- ارتجاع، ۱۷- ظلم.

جرایم اجتماعی: ۱- قانون شکنی، ۲- قتل، ۳- قاچاق مواد مخدر، ۴- تحلف، ۵- شرارت، ۶- سرقت، ۷- تخطی کردن از قانون، ۸- توزیع، فروش مواد و مصرف مواد مخدر، ۹- آدم کشی.

بزهکاری: ۱- لاپالیزی، ۲- تجاوز جنسی، ۳- تعرض به زنان، ۴- فحشاء، ۵- ولنگاری،

- ۶- ازدواج سفید، ۷- رواج شهوت. بیماری‌های اجتماعی: ۱- اعتیاد، ۲- مشروبات الکلی، ۳- شراب‌فروشی.
- گسیختگی‌های اخلاقی: ۱- خوب تربیت نکردن، ۲- نداشتن حس مسئولیت‌پذیری، ۳- دروغ‌گویی، ۴- پاک‌دامن نبودن، ۵- حیاء نداشتن، ۶- فداکاری نکردن، ۷- خیانت کردن، ۸- بردگی کردن.

۶-۵. امنیت فرهنگی

جدول ۶- امنیت فرهنگی

میزان	بسیار زیاد (۲۱ تا ۲۵)	زیاد (۱۶ تا ۲۰)	متوسط (۱۱ تا ۱۵)	کم (۶ تا ۱۰)	بسیار کم (۰ تا ۵)	مضمون
					X	همگرایی فرق، مذاهب و ملل
					X	حمایت از تشکل‌ها
		X				حفظ هویت ایرانی و اسلامی
			X			معنویت‌گرایی
	X					تهاجم فرهنگی
	X					سبک زندگی سالم

مقوله امنیت فرهنگی ۶ مضمون را در بر می‌گیرد که شامل همگرایی فرق، مذاهب و ملل، حمایت از تشکل‌ها، حفظ هویت ایرانی - اسلامی، معنویت‌گرایی، تهاجم فرهنگی و سبک زندگی سالم می‌شود و در مجموع ۸۱ کد را شامل می‌شود که موارد زیر به آن مربوط می‌شود.

همگرایی فرق، مذاهب و ملل: ۱- ایستادن در برابر استکبار، ۲- وحدت مسلمانان، ۳-

پیوند ولایی داشتن، ۴- اتحاد امت اسلام، ۵- پرهیز از اختلاف افکنی مذهبی

حمایت از تشکل‌ها: ۱- تشکل‌های دانشجویی به‌ویژه تشکل‌های انقلابی و متدین

حفظ هویت و تمدن ایرانی - اسلامی: ۱- ایجاد حس هویت ملی در دانش‌آموزان،

۲- عقیف بودن شعر فارسی، ۳- محبوب بودن شعر فارسی، ۴- زیاد بودن حکمت در شعر

فارسی، ۵- ممانعت از انحراف در شعر فارسی توسط دیگران، ۶- جلوگیری از انحراف در

سینما و تئاتر، ۷- جلوگیری از انحراف در نقاشی، ۸- هضم شدن فرهنگ‌های ملل در فرهنگ

ایرانی، ۹- عدم تغییر زبان ایرانیان با وجود حمله اعراب به ایران، ۱۰- دست ندادن دختر ایرانی

با رئیس‌جمهور میزبان در مسابقات ورزشی، ۱۱- تقویت الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت، ۱۵-

شعر، ثروت ملی، ۱۶- حفظ سابقه تاریخی کشور

معنویت‌گرایی: ۱- تدبر و انس در قرآن، ۲- تقویت بنیه معنوی مسئولین و مردم، ۳-

برگزاری مجالس دعا، ۴- افطاری دادن مردم، ۵- سجده و دعا در مسابقات ورزشی، ۶- تضرع

در برابر خداوند، ۷- توحیدگرایی، ۸- حج، ۹- عاشورا، ۱۰- عزاداری کردن، ۱۱- ایمان، ۱۲-

تقوا، ۱۳- پرهیزکاری.

تهاجم فرهنگی: ۱- برداشتن حجاب، ۲- سرگرم شدن به شبکه‌های پیام‌رسان، ۳-

اثرپذیری از رسوم غربی، ۴- دانشگاه دین‌زدا، ۵- شیپخون فرهنگی، ۶- امحای فرهنگی و

نرم‌افزاری توسط دشمن، ۷- تسلط فرهنگ غربی، ۸- تسلط و نفوذ غرب در دانشگاه‌ها، ۹-

وابستگی به قدرت‌های خارجی، ۱۰- تقلید، ۱۱- صدور جهان‌بینی فرهنگ و رسوم نظام سلطه،

۱۲- مسأله زن در غرب، ۱۳- گرایش به فرهنگ غربی، ۱۴- از فرق سر تا ناخن پا فرنگی

شدن، ۱۵- پذیرای فرهنگ غربی شدن، ۱۶- وابستگی فرهنگی، ۱۷- عدم استقلال فناوری،

۱۸- بازی‌های گمراه‌کننده رایانه‌ای، ۱۹- وابستگی علمی، ۲۰- بازی‌های گمراه‌کننده رایانه‌ای،

۲۱- الگو قرار دادن زن غربی.

سبک زندگی سالم: سبک زندگی سالم به صورت کلی اشاره به ایجاد تمایز بین زندگی‌ها،

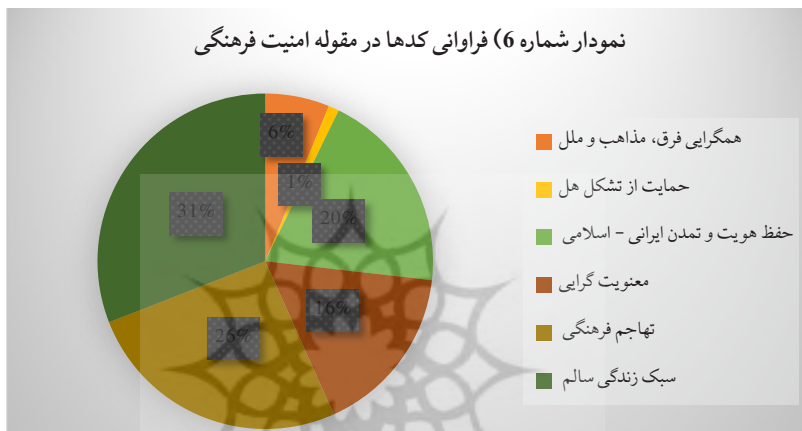
جوامع، نسل‌ها و فرهنگ‌های گوناگون دارد (ابراهیمی و همکاران: ۱۴۰۰: ۸۷). در سخنرانی‌های

مقام معظم رهبری برای این مقوله کدهای زیر شناسایی شد.

۱- اسراف نکردن، ۲- زیاده‌روی نکردن، ۳- رفاه‌طلبی افراطی، ۴- اشرافی زندگی نکردن،

۵- حاکم نبودن شهوت، هوس و غضب‌ها بر زندگی، ۶- پرهیز از سستی و تنبلی، ۷- الگو

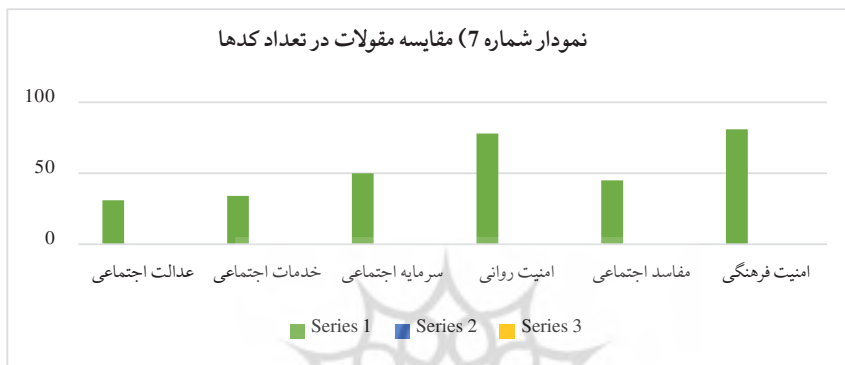
قرار دادن شهدا، ۸- چرکین نبودن دل، ۹- آباد کردن دل، ۱۰- وادار شدن به کار، ۱۱- رشد اخلاق‌های معاشرتی، ۱۲- صبور بودن، ۱۳- فرزندآوری، ۱۴- رحم کردم به دیگران، ۱۵- پاک زیستن، ۱۶- مردمی بودن، ۱۷- بد استفاده کردن، ۱۸- تقویت فرهنگ صرفه‌جویی، ۱۹- پرهیز زیاده‌خواهی و افزون‌خواهی، ۲۰- نفی ترس و اندوه، ۲۱- به رخ نکشیدن مارک‌های خارجی، ۲۲- ترویج فرهنگ کار، ۲۳- سرگرم نشدن به کارهای حاشیه‌ای و زرق و برق، ۲۴- اهتمام به امر به معروف و نهی از منکر، ۲۵- رهایی از قساوت.

پس از بررسی به عمل آمده از سخنرانی‌های آیت‌الله خامنه‌ای مشخص شد که ابعاد امنیت اجتماعی در اندیشه ایشان شامل موارد زیر می‌شود که عبارتند از:
عدالت اجتماعی، خدمات اجتماعی، سرمایه اجتماعی، امنیت روانی، مفاسد اجتماعی و امنیت فرهنگی.

هر کدام از ابعاد شش‌گانه فوق دارای مضامین خاص خود هستند؛ بدین نحو که مقوله عدالت اجتماعی سه مضمون (برابری، توجه به محرومان و مظلومان و بهره‌گیری از ظرفیت‌های کشور)؛ مقوله سرمایه اجتماعی شش مضمون (اعتمادسازی، تعاملات اجتماعی، انسجام اجتماعی، تقویت امیدواری، مشارکت همه جانبه و ارتقای جامعه توسط مسئولین)؛ و مقوله امنیت فرهنگی شش مضمون (همگرایی فرق، مذاهب و ملل، حمایت از تشکل‌ها، حفظ هویت و تمدن ایرانی اسلامی، معنویت‌گرایی، تهاجم فرهنگی و سبک زندگی سالم)؛ مقوله خدمات اجتماعی پنج مضمون (توانمندسازی گروه‌های نیازمند، گسترش بهداشت و نظام سلامت، گسترش دانش،

فضای مجازی و توسعه زیرساخت)؛ مقوله مفساد اجتماعی پنج مضمون (انحرافات اجتماعی، جرائم اجتماعی، بزهکاری، بیماری‌های اجتماعی و گسیختگی‌های اخلاقی)؛ و مقوله امنیت روانی نیز پنج مضمون (امنیت شغلی، در امان بودن، حیثیت و آبروی مردم، پرهیز از خشونت اجتماعی، جنگ هیبریدی و رفع دغدغه‌های روزمره مردم) دارد.

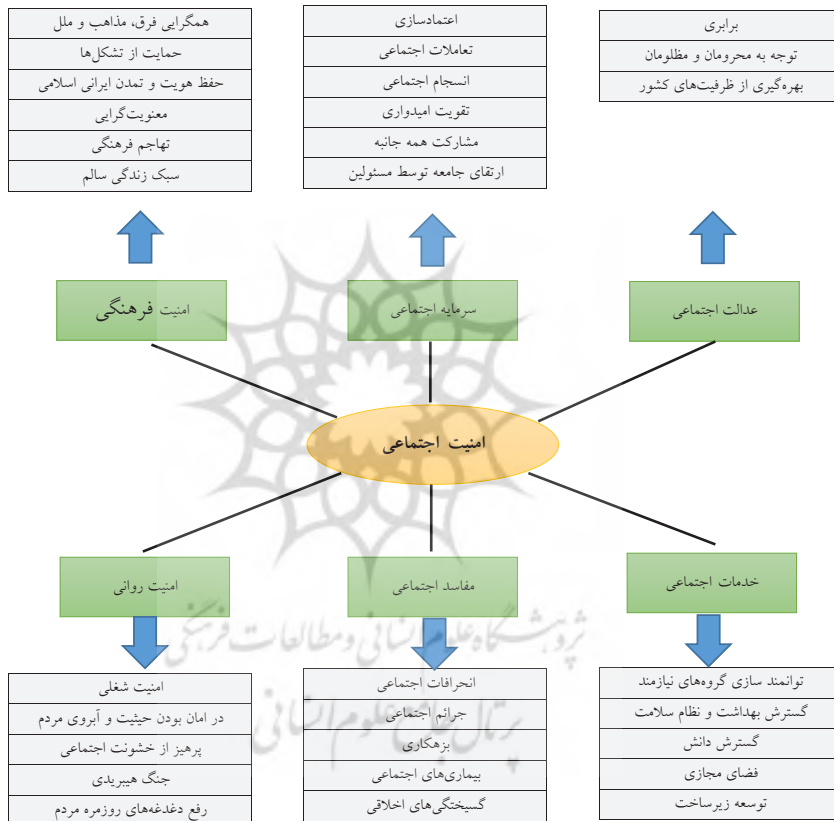
بیشترین کدها در امنیت فرهنگی و کمترین کدها در عدالت اجتماعی وجود دارد. مضامین نیز به ترتیب در «جنگ هیبریدی، پرهیز از خشونت اجتماعی، سبک زندگی سالم، تهاجم فرهنگی، انحرافات اجتماعی، حفظ هویت و تمدن ایرانی-اسلامی، امنیت شغلی، معنویت‌گرایی، گسترش دانش، اعتمادسازی، بهره‌گیری از ظرفیت‌های کشور، انسجام اجتماعی، ارتقای جامعه توسط مسئولین، توسعه زیرساخت، توجه به محرومان و مظلومان، تقویت امیدواری، رفع دغدغه‌های روزمره مردم، گسیختگی‌های اخلاقی، جرائم اجتماعی، تعاملات اجتماعی، برابری، بزهکاری، همگرایی فرق، مذاهب و ملل، مشارکت همه‌جانبه، گسترش بهداشت و نظام سلامت، بیماری‌های اجتماعی، فضای مجازی، توانمندسازی گروه‌های نیازمند، در امان بودن حیثیت و آبروی مردم، حمایت از تشکل‌ها» رخ می‌نمایند.

بر این اساس، بیشترین کدها در این مقوله به جنگ هیبریدی، پرهیز از خشونت اجتماعی و سبک زندگی سالم اختصاص می‌یابد.

این نوع نگاه حاکی از آن است که تهدیدات و آسیب‌های اجتماعی هم در سطح داخلی و هم در سطح خارجی به چشم می‌خورد. بنابراین باید برای مقابله با آن به یک تفاهم و تعامل بین

مردم و مسئولین رسید که بر مبنای آن تفاهم اجتماعی، از تهدیدات و آسیب‌های اجتماعی عبور کرده و آنها را خنثی سازیم. در این صورت یک جامعه امن خواهیم داشت که همه در آن احساس امنیت و آرامش کنند.

شکل ۱) وجوه الگوی امنیت اجتماعی در اندیشه رهبری

۶. بحث و نتیجه‌گیری

مقاله حاضر با هدف ارائه الگوی امنیت اجتماعی در اندیشه رهبر انقلاب اسلامی نوشته شد. در واقع هدف این بود که یک مدل بومی از امنیت اجتماعی به دست آورده و تهدیدات

و آسیب‌های اجتماعی را بر مبنای آن شناسایی و در صدد رفع آن، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری صورت پذیرد. با این هدف محققین به نتایج شایسته‌ای دست یافته و بر اساس آن تهدیدات را شناسایی کردند.

اولین یافته پژوهش این است که بیشترین تهدیدات از جانب جنگ هیبریدی رخ می‌دهد. این نوع جنگ هم عامل داخلی دارد و هم عامل خارجی. بدین معنا که نیروها و بخش‌های داخلی به صورت عامدانه یا سهواً در ایجاد چنین جنگی تأثیرگذار هستند. در بُعد خارجی نیز، دشمنان از این طریق در صدد روسیاهی ساختار اجتماعی و عناصر مرتبط با آن هستند تا اعتماد مردم را نسبت به نظام اجتماعی خود سلب کنند. این جنگ، شگرد جدیدی برای سیاست ناامیدسازی ملت است و به صورت نرم و تحریف شده خود را نشان می‌دهد.

دومین یافته این پژوهش این است که برخورداری از امنیت روانی و اجتماعی پایدار در گروه و تعامل مناسب در سطح کلان، میانه و خرد است و در راس نیازهای انسانی قرار دارد که تحت عنوان سلسله مراتب نیازها مطرح است. ولی در این اجتماع اطلاع داشتن افراد از میزان حقوق خود که امنیت اجتماعی جزئی از آن است می‌تواند ضامن امنیت اجتماعی باشد، چرا که وقتی فرد در اجتماع از حقوق خود و اینکه داشتن فضایی امن و آرام حق اوست آگاه نباشد، موقعی که این حق سلب می‌شود، نیز خبردار نخواهد شد. بنابراین اطلاع داشتن از این موارد جزئی از حقوق افراد محسوب می‌شود، در این راستا خود شهروند ملزم به حفظ و رعایت حقوق و اجرای قوانینی که طبق هنجارها و ارزش‌های جامعه تنظیم شده است. طرح‌هایی که در قالب امنیت اجتماعی اجرا می‌شود، نشان دهنده این است که عده‌ای این ارزش‌ها را زیر پا گذاشته و قانون سعی در برخورد با این عده دارد چرا که از نظر حکومت، نادیده گرفتن این هنجارها در واقع توهین به ارزش‌های جامعه است.

سومین یافته پژوهش نیز حاکی از آن است که توجه به شأن و جایگاه امنیت در زندگی اجتماعی و کارکرد آن در سیاست‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دولت‌ها در حال رشد است. در حوزه داخلی، میزان حضور این پدیده در جامعه و در سطح بهره‌مندی شهروندان یک کشور به عنوان حقی مهم در زندگی اجتماعی، معیاری عمده برای ارزیابی سطح توسعه‌یافتگی جوامع به شمار می‌آید و در این چهارچوب، امنیت اجتماعی به عنوان مقوله‌ای فراگیر و پیش شرط هر نوع برنامه‌ریزی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جایگاه برجسته‌ای دارد.

برای داشتن یک جامعه‌ای امن و آرام، نیاز به تعامل و تفاهم بین مسئولین و مردم است. بدین معنا که یک نوع تفاهمی بین این دو شکل بگیرد که یکدیگر را درک کرده، بر مبنای احترام و اعتماد متقابل با یکدیگر هم‌مسو شوند و هر یک وظایف خود را به درستی انجام دهد. لازمه این کار آن است که با آگاهی بخشی و فرهنگ‌رسانی مطلوب این امر محقق گردد.

فهرست منابع

- ۱- ابراهیمی، کریم؛ پرکان، حسین؛ برزگر بفرویی، کمال (۱۴۰۰)، مختصات راهبردی الگوی سبک زندگی سالم، فصلنامه مطالعات علمی الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی، سال نهم، شماره سوم، پیاپی نوزدهم، پاییز، صص ۸۳ تا ۱۱۸.
- ۲- افتخاری، اصغر (۱۳۸۵). کالبدشکافی تهدید، تهران: مرکز مطالعات دفاعی و امنیتی دانشگاه امام حسین (ع).
- ۳- افتخاری، اصغر (۱۳۹۱). امنیت (از مجموعه مفاهیم بنیادین علوم انسانی اسلامی)، تهران: دانشگاه امام صادق (ص).
- ۴- باپیری، امید علی؛ کمریگی، خلیل؛ درویشی، فرزاد (۱۳۹۴)، بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام)، فصلنامه فرهنگ ایلام، دوره ۱۶، شماره ۴۶ و ۴۷، بهار و تابستان، صفحات ۷۵ تا ۹۰.
- ۵- برزگر، ابراهیم (۱۳۹۵)، امنیت هویت پایه و عدالت پایه در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دو فصلنامه مطالعات علمی الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی، سال پنجم، شماره دهم، پاییز و زمستان، صص ۱۶۱ تا ۱۷۸.
- ۶- خوش‌فر، غلامرضا؛ محمدی، آرزو؛ محمدزاده، فاطمه؛ محمدی، راضیه؛ اکبرزاده، فاطمه (۱۳۹۴). «امنیت اجتماعی و سلامت اجتماعی (مطالعه موردی: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر قائن)»، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره نهم، شماره ۱، بهار، صص ۷۱-۱۰۲.
- ۷- شایگان، فریبا (۱۳۹۱)، امنیت اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری، سازمان مطالعات و تحقیقات نیروی انتظامی.

- ۸- شیرینی، راضیه (۱۳۹۸)، نقش حکومت اسلامی در گسترش حمایت مالی نيزامندان از منظر آموزه‌های اسلامی، دوفصلنامه مطالعات علمی الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی، سال هفتم شماره چهاردهم، پاییز و زمستان، صص ۱۳۶ تا ۱۴۷.
- ۹- عبدالله خانی، علی (۱۳۸۹)، نظریه‌های امنیت، تهران: ابرار معاصر.
- ۱۰- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰)، عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ: قدرت هویت، مترجم علی پایا، تهران: انتشارات طرح نو، جلد دوم.
- ۱۱- کریمایی، امیر اعظم (۱۳۸۴). تأملی در شناخت امنیت اجتماعی، پژوهش‌های دانش انتظامی، شماره ۲۷، زمستان، صص ۱۳۹ - ۱۶۲.
- ۱۲- کلاهیجان، محمود (۱۳۸۴). راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۱۸، صص ۶۳ - ۹۰.
- ۱۳- مجردی، سعید (۱۳۹۲). اینترنت و امنیت اجتماعی، تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۱۴- نصری، قدیر (۱۳۸۶). امنیت اجتماعی، مفاهیم، مؤلفه‌ها و نظریه‌ها، تهران، مرکز مطالعات جامعه و امنیت.
- ۱۵- نصری، قدیر (۱۳۹۰). درآمدی نظری بر امنیت جامعه‌ای. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۱۶- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲). درآمدی بر امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، دوره ۶، شماره ۱۹ - شماره پیاپی ۱۹، بهار، صص ۵۵ - ۷۸.
- ۱۷- یزدانی، عنایت‌الله؛ صادقی، زهرا (۱۳۸۹). «امنیت اجتماعی و تأثیر آن بر امنیت ملی ایران (در قالب تهدیدات فرهنگی - اجتماعی)»، فصلنامه مهندسی فرهنگی، شماره ۳۹ و ۴۰، فروردین و اردیبهشت، صص ۴۸ - ۶۴.
- 18- Buzan, Barry (1991), *People States and Fear*, Harvester Wheatsheaf.
- 19- International Labor Organization (2020), *Facts on Social Security*.
- 20- O'Bryan, Tom (2011), *The Relation of Security To Identity*, E-International Relations, <https://www.e-ir.info/2011/06/10/the-relation-of-security-to-identity>.
- 21- Krippendorff, Klau, (2012), *Content analysis: An introduction to its methodology*. Thousand Oaks: Sage.

22- Ruiz Estrada, Mario Arturo and Koutronas, Evangelos (2018), The Basic Manual of Social Security: theory AND VALUATION, LAP LAMBERT Academic Publishing.

www.leader.ir

